

Nikola Kujundžić (priređio):

Velika sinjska ljekaruša: obrada, transliteracija i faksimil

Zagreb: Farmaceutsko-biokemijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Razred za medicinske znanosti – Odsjek za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti / Ogranak Matice hrvatske Sinj, 2014.
756 stranica; 1 ilustracija i cjelovit faksimil ljekaruše

Još 1913. Ivan Milčetić objavio je latiničnu transliteraciju najstarije sačuvane hrvatskoglagoljske “ljekaruše” iz XIV. st.¹, a Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti odnedavno i sustavno potiče i promiče istraživanje ljekaruša kao iznimno vrijednog izvornog materijala koji, osim rukopisne recepture za liječenje ljudi (i životinja), nudi i bogatstvo izvornog stila i pisma: posljednjih godina objavljene su tako analize zbirki recepata iz 1603. i 1707. (tzv. Karlobaške ljekaruše)² i obrade dviju ljekaruša s područja Poljica³, a u izdanju Biblioteke AMHA izašao je 2011. i *Libar od likarij* don Petra Kaštelana⁴.

Nikola Kujundžić, umirovljeni profesor (ranije i dekan) zagrebačkog Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta (i autor *Spomenice* ovog Fakulteta), osvjedočeni je istraživač hrvatske medicinske i farmacijske prošlosti, čiju pažnju su već odavno privukle ljekaruše, kao specifičan oblik zapisivanja zapažanja, iskustava i postupaka liječenja,

¹ Cf. Marija-Ana Dürriegl, “Prinos Ivana Milčetića poznavanju medicinske prošlosti u Hrvatskome primorju”, rad prezentiran na 7. znanstvenom skupu *Rijeka i Riječani u medicinskoj povijesti* (Rijeka, 3. - 4. studenoga 2006.).

² Marko Pečina i Stella Fatović-Ferenčić, ur., *Karlobaške ljekaruše iz 1603. i 1707. godine: faksimil i obrada*, Rasprave i građa za povijest znanosti, knjiga 9 – Razred za medicinske znanosti, svezak 5 (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2009).

³ Marko Pečina i Stella Fatović-Ferenčić, ur., *Knjige od likarije: faksimil i obrada dviju ljekaruša pisanih hrvatskom ćirilicom*, Rasprave i građa za povijest znanosti, knjiga 10 – Razred za medicinske znanosti, svezak 6 (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2010).

⁴ Nikola Kujundžić, Ante Škrobonja, Milan Glibota i Petra Gašparac, *Libar od likarij don Petra Kaštelana* (Rijeka: Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture / Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2011).

karakterističan za naše krajeve u širokom vremenskom rasponu od XIV. do XX. stoljeća. Pučka znanja u ovim se dokumentima isprepliću s elementima oficijelne medicine i farmacije antičkih vremena (grčka i rimska farmakopeja), kao i srednjovjekovlja (arapska medicina), a, osim naputaka za pripremu i primjenu lijekova, sadrže nerijetko i higijenske, kozmetičke, dijetetske i druge upute.

U svom najnovijem djelu Kujundžić se bavi Velikom sinjskom ljekarušom, koristeći naziv koji je zbirci dao fra Stanko Petrov, autor njene transliteracije s bosančice na latinicu. Rukopis nepoznata autora, pronađen 1920. ili 1921., potječe iz sredine XVIII. stoljeća, uvezan je u janjeću kožu i sadrži gotovo 1700 recepata svrstanih u 30 poglavlja. Kujundžić donosi bilješku o Stanku Petrovu (Metković, 1887. – Sinj, 1963.), jezičnim osobitostima Ljekaruše, a potom dug popis biljaka i biljnih droga s najvjerojatnijim suvremenim hrvatskim i latinskim nazivima te potom i jednako prilagođene popise spomenutih sastojaka životinjskog, odnosno mineralnog podrijetla, smola i pomoćnih tvari. Slijedi popis izvora recepata i korištenih mjera u Velikoj sinjskoj ljekaruši, a onda i rječnik manje poznatih pojmova, oblika riječi i arhaizama, te popis bolesti i simptoma koje Ljekaruša spominje (svrstani po poglavljima Međunarodne klasifikacije bolesti, MKB-10). Kujundžić uvodnom dijelu dodaje i korespondenciju (1946. – 1948.) Stanka Petrova i Antuna Vrgoča, sveučilišnog profesora farmakognozije i (smijenjenog) dekana Farmaceutskog fakulteta u Zagrebu. Središnji dio knjige predstavlja transliteracija Ljekaruše na približno 240 stranica, s 1682 recepta različite duljine, a potom i faksimil Velike sinjske ljekaruše na preko 400 stranica.

Priređivanjem Velike sinjske ljekaruše Nikola Kujundžić dokazao se kao najvažniji proučavatelj hrvatske ljekarušne baštine i svakako prvi ekspert za ovo područje u nas.

Amir Muzur